

เรื่องนี้...ร้องเรียนได้มั้ย

เวลาเราไปขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ แล้วหน่วยงานของรัฐเหล่านี้ไม่ดำเนินการให้ เราจะใช้สิทธิร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้หรือไม่ อยากให้ลองตรวจสอบ และตอบคำถามเหล่านี้ดูก่อนนะค่ะว่า

๑. ท่านร้องเรียนในฐานะบุคคลธรรมดา หรือหน่วยงานของรัฐ
๒. ท่านใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารหรือยัง
๓. ท่านขอข้อมูลข่าวสารหรือขออะไร

กรณีแรก หากท่านเป็นหน่วยงานของรัฐ ขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ขอข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบุรี กรณีนี้ทั้งผู้ขอและผู้ถูกขอต่างเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกัน หากสำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบุรีไม่ดำเนินการให้ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ไม่สามารถร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง รวมทั้งปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้ กฎหมายมิได้กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันในเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการ ดังนั้น ในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมการปฏิบัติราชการ รวมทั้งหลักการประสานราชการตามระบบบริหารราชการแผ่นดินค่ะ

กรณีที่สอง หากท่านจะใช้สิทธิร้องเรียนว่าหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ ท่านต้องมีการขอข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ ไปยังหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นก่อนนะค่ะ การขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานเอกสาร แต่หน่วยงานของรัฐไม่ส่งเอกสารต่อศาล กรณีนี้ ไม่ใช่การขอข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ท่านต้องไปดำเนินการขอข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานของรัฐด้วยตัวท่านเองก่อน ตรงนี้ต้องขอย้ำนะค่ะว่า ในการขอข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานของรัฐนั้น ขอให้ท่านเก็บหลักฐานว่าหน่วยงานได้รับหนังสือขอข้อมูลข่าวสารของท่านไว้แล้วด้วย เช่น ให้เจ้าหน้าที่เซ็นรับเรื่องในสำเนาหนังสือขอข้อมูลข่าวสาร หรือหากส่งทางไปรษณีย์ ก็ต้องเก็บหลักฐานการส่งไว้ด้วย เนื่องจากบางครั้งมีเรื่องร้องเรียนและทางคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการให้หน่วยงานปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่หน่วยงานชี้แจงว่าไม่เคยได้รับคำขอข้อมูลข่าวสารจากผู้ร้องเรียนเลย ดังนั้น หากท่านไม่มีหลักฐานแล้ว ย่อมไม่อาจกล่าวอ้างได้ว่าใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ค่ะ

กรณีสุดท้ายเป็นเรื่องที่พบบ่อย คือผู้ร้องเรียนขอให้หน่วยงานของรัฐกระทำการ หรือสอบถาม ข้อมูล/ข้อเท็จจริง เช่น การขอให้สำนักงานที่ดินจังหวัดลำปางตรวจสอบการออกโฉนดที่ดิน หรือการสอบถาม กรมควบคุมมลพิษว่า การตม้ น้ำที่อุณหภูมิต่ำเกินไป สารพิษจึงจะหายไป หรือการสอบถามสำนักงานศุลกากร กรุงเทพมหานครว่า เหตุผลการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการคัดแยกพัสดุต่างประเทศ ตัวอย่างเหล่านี้ ไม่ใช่ การขอข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งได้แก่ การขอเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้อง ดังนั้น หากท่านขอให้หน่วยงานของรัฐกระทำการ หรือสอบถาม ข้อมูล/ข้อเท็จจริง และหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้ ท่านต้องพิจารณาหน่วยงานที่กฎหมายให้อำนาจ ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของท่าน และร้องเรียนไปยังหน่วยงานนั้นโดยตรงต่อไปคะ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิประชาชน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตามหลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” หากมีปัญหา หรือต้องการสอบถามเพิ่มเติม ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล www.oic.go.th
